

הערת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה וש"ע השל"ח
לפי סדר דף היומי בהלכה

"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122

גליון 3 פרשת כי תבוא

דיני נטילת ידיים - מסימן קנט ס"י עד סימן קס ס"י

הטה חבית מים

א. הטה חבית מים ונשפך מכח הטייתו ונטל במ, עלתה לו נטילה. כי עשה מעשה בגוף המים, ולא רק פתיחת ברז המונעם לצאת. וטוב להחמיר לכתחילה. (שו"ע ס"י, מ"ב ס"ק סו-סז). ואף אם אדם אחר הטה החבית בלי כונה לנטילה, די בכונת הנוטל לנטילה. (מ"ב ס"ק סה).

הכשרים ליטול לאחר

ב. הכל כשרים ליטול ידיים לאחר, אפילו חרש שוטה וקטן, ויש מחמירים בקטן פחות מבן שש שאין בו דעת כלל, ולגר"א אין להחמיר בזה. ואפילו גוי ונדה שטמאים כשרים, ולכתחילה טוב ליהרהר שלא ליטול מהם. (שו"ע ס"י, מ"ב ס"ק סט-ע).

קוף

ג. קוף שנותן מים לידיים מחלוקת אם כשר, ויש להחמיר, ובדיעבד כשר, ולאליה רבה אם יש לו מים יחזור ויטול בלא ברכה. (שו"ע ס"י, מ"ב ס"ק עד). ושאר בעלי חיים הרי הם כרוח שהפילה המים. (חזו"א כג א').

כונה לנטילה

ד. לכתחילה צריך כונת נוטל או נותן המים, ולמג"א אם לא כונו כלל פוסל בדיעבד, וכשאלו לו מים יש להקל בדיעבד. ואם הנותן פחות מבן שש אין מועיל כונתו. (שו"ע ס"י, מ"ב ס"ק עה-עו). וכונת נוטל צריך משעה שיצאו המים מהכלי. (חזו"א כד ל). ואם מוכח ממעשיו שנוטל לסעודה כגון אם רק לסעודה נוטל בכלי, מועיל. (הגרש"ז אורבך דרוש 72).

טבילת ידיים

ה. הטובל ידיו במעין עלתה לו טבילה כיש כדי

סימן קס

שינוי מראה

א. מים שנשתנו מראיהן מחמת דבר אחר שנפל לתוכם או מחמת מקומם פסולים, ואם מחמת שנתערב בהם עפר וטיט כשרים. כי כן דרך גידול המים, ועוד שבסוף יצולו. (שו"ע ס"א, מ"ב ס"ק יג). מים שנראה בהם כענן לבן מחמת לחץ המים, נוטלים בהם כך. (אבן ישראל ח"ז יא, הגרש"ז אורבך במשנ"ב יצחק יקרא, הגר"י אלשיב ברבנות אפרים ח"ו תל). וי"א לכתחילה להמתין שיחזרו למראיתם. (שו"ע ס"א, מנח"י ח"ט יג)

שיתכסו ידיו בבת אחת אף שאין שם ארבעים סאה, והם זוחלים. (שו"ע ס"ד, מ"ב ס"ק עז). ומברך על נטילה זו. (ע"י ביה"ל סי קס ס"א ד"ה מים).

ובטובל ידיו במקוה מחלוקת אם צריך מ' סאה, ויש להחמיר לכתחילה, ובדיעבד ובשעת הדחק יש להקל. (שו"ע ס"ד, מ"ב ס"ק פה). ואם מי המקוה פסולים לנטילת ידיים כגון שאין ראויים לכלב צריך מ' סאה. (מ"ב ס"י קס ס"ק לד).

מי גשמים זוחלים

ו. מי גשמים שהם זוחלים אף אם יש ארבעים סאה יש להסתפק אם טובל בהם ידיו. ויחזור ויטול בלא ברכה. ולגר"א לא מועיל כלל. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק פח).

שאובים בקרקע

ז. ארבעים סאה מים שאובים בקרקע, לרמב"ם אין מטבילין בהם הידים, ולראב"ד מטבילין. (שו"ע ס"ז), ח. לא יטול מנהר מים בידי ויתן על ידו השנית, כי אינו לא נטילה ולא טבילה. (שו"ע ס"ז)

אחת בנטילה ואחת בטבילה

ט. ידו אחת בנטילה וידו אחת בטבילה, טהורות ומברך על נטילת ידיים. (שו"ע ס"ח, מ"ב ס"ק צג).

דיני הטבילה

י. המטביל ידיו אין צריך שני פעמים ולא ניגוב ולא להגביה ידיו. ולמחבר מברך על נטילת ידיים, ולרמ"א על טבילה או שטיפת ידיים. והסכימו האחרונים כמחבר, ובמים פסולים לנטילה וכשרים לטבילה מברך על טבילת ידיים. (שו"ע ס"ט-כ, מ"ב ס"ק צז). ועל שטיפת ידיים יצא לדברי הכל. (שו"ע הרב סכ"ד).

ב. ואם נשתנו מחמת עצמן שעמדו בכלי זמן רב עד שנעשו ירוקים, למחבר פסולים ולרמב"ם כשרים וכן הסכימו האחרונים לדין. (שו"ע ס"א, מ"ב ס"ק יב).

ג. וכל זה בנטילה אבל בטבילה בארבעים סאה אינו נפסל בשינוי מראה, אלא אם נפל בו גוף הצבע ונימוח או נפל יין אדום ושאר מי פירות פוסל. ובמעין אינו פוסל שינוי מראה כלל. (מ"ב ס"ד). וחזו"א (א"י כב ט') התיר בצבע שנימוח.

נעשה בהם מלאכה

ד. מים שעשה בהם **מלאכה** או **שרה פתו** שזה כמלאכה, אף אם נתכוין לעשותם **בכלי אחר** ונפלו בזה, פסולים. כיון שנתכוין למלאכה נעשו המים כשופכים. אבל אם לא כיון **לכלל למלאכה** ונפלו למים כשרים. (שו"ע ס"ב, מ"ב סק"ח). ואין חילוק אם הבעלים עשה המלאכה או **אחר** ורע"א נסתפק בזה. (מ"ב סק"ז).

ה. **נפל בגד** למים והוציאו לא נפסלו המים, כי לא נתכוין, אבל המים שמיצה מהבגד פסולים. (מ"ב סק"ח).

אופני מלאכה

ו. **צינן** יין במים, או **הדיח** בהם כלים או ירקות מלכלוכן, או נתן בהם כלים שנבקעו מחוסם כדי **שיתכוצו**, או **מדד** בהן מדות, או **הטביל** בהם נחתום גלוסקין, פסולים. אבל אם נתן בהם יין צונן שלא יתחממו, או דגים חיים שלא ימותו, או הדיח בהם כלים או ירקות נקיים, או טבל ידיו וחפן בחפניו וטח בהם גלוסקין, כשרים. (שו"ע ס"ב, מ"ב סק"ט - יב).

ז. שרה בהם **ירקות שלא יכמשו**, או העמיד ארבעת המינים או פרחים במים, למג"א פסולים, ולי"א מקילים בדיעבד, ואם יזדמן לו מים אחרים נכון ליטול שנית בלא ברכה. (מ"ב ס"ק יא).

הדיח ידיו

ח. מים שהנחתום מדיח בהם **ידיו מהבצק**, לרמ"א כשרים, ולט"ז פסולים וכן הסכמת האחרונים. ובידיו מלוכלכות פסולים לכ"ע. (שו"ע ס"ב, מ"ב ס"ק יז).

דבר שמריח במים

ט. נתן במים **דבר שמריח**, השל"ה פוסל, ואחרונים הסכימו שאין פסולים, כי בא להשביחן. (מ"ב סק"י).

מלאכה בקרח

י. עשה מלאכה **בקרח** ונמס ונעשה מים כשרים לנטילה, כי זה פנים חדשות. (קהילות יעקב ברכות ל)

שעון מים ומצוף

יא. מים שמפעילים שעון מים המודד כמותם או מים בחבית שיש בהם מצוף והמים מרימים המצוף וסוגר הברז, כשרים, כי כן דרכם. (אור לציון ח"ב פי"א ח).

חימם מאכל במים חמים

יב. מים חמים **שחימם בהם** מאכל וכדומה, או מים חמים בבקבוק לחימום הגוף, פסולים. (מנח"י ח"ב נא).

מים שניסו בהם כלי

יג. ניסה במים כלי **אם ניקב**, לרע"א צ"ע אם נחשב רק גילוי מילתא, והברכי יוסף מחמיר. (מ"ב ס"ק יג).

מים שלפני הנפח והספר

יד. מים שלפני **הנפח** פסולים כי כיבה בהם הברזל. לפני **הספר** אם נשתנו מראיהם כשרים, ואם לאו כשרים מספק. (שו"ע ס"ג, מ"ב ס"ק יט).

שתו מהם בעלי חיים

טו. מים ששתו מהם **בעלי חיים**, יש פוסלים כמים של פרת חטאת, והמחבר מכשיר. והאחרונים חילקו בין **תרנגולים** ושאר חיות ועופות שכשרים לבין **כלב**

וחזיר ושאר בהמה טמאה, שפסולים משום מיאוס, ובשעת הדחק כשרים. (שו"ע ס"ד, מ"ב ס"ק כג כה"ח כז). וחזו"א (או"ח כ"ח) פוסל רק בכלב וחזיר שדרכם ללקק המים ונוזל מפיהם מים רבים.

מים שנתגלו

טז. ששה מהם **נחש** פסולים. מים **שנתגלו** כשרים לנטילה. (מ"ב ס"ק כג). ויש שנוהרו בגילוי אף לנטילת ידים. (שע"ת ס"ד ס"ק ז, כה"ח ב', ארחות רבינו ח"א רז).

תערובת פסולים בכשרים

יז. מים **פסולים שנתערבו** בכשרים בטלים במיעוטן ומשלמים לרביעית כשאין שינוי מראה. (מ"ב ס"ק כג). ומים **מאוסים שנתערבו** נפסלה התערובת. (כה"ח כח).

מים בבית הכסא

יח. מים שהיו **בבית הכסא** י"א שלכתחילה לא יטול בהם. (דעת תורה ס"ד). ויש מכשירים לכתחילה. (חזו"א כד כו, מנח"י ח"ד לו, מבית לוי ח"ז עא).

מים מחוברים

יט. מים שאובים פוסלים במלאכה אף שהם **בקרקע**, אבל עשה המלאכה **במחבר לא נפסל**. וכן מי מקוה ומעיין לא נפסל. (שו"ע ס"ה). ואם נפסלו משתיית בהמה כשרים לטבול בהם אבל לא לשאוב מהם בכלי ליטול ידים. (מ"ב ס"ק כה).

מים רותחים

כ. מים **חמים שהיז** סולדת מהם כשרים, ויש מחמירים, וטוב שימתין מעט שיהיו **פושרים** וכשרים. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק כז).

חמי טבריה

כא. **חמי טבריה** מטביל בהם הידים, אבל לא יטול מהם בכלי, כי אין ראויים לשתיית כלב. ואם המשיכן בחרץ והפסיקן מהמעין אם יש בהם שיעור מקוה מטביל ידיו ואם לא אין מטביל ידיו בהם, כדי שלא יבואו ליטול מהם בכלי. ואם חרץ מימיו מחוברים למעיין החם מחלוקת אם מטבילים בו. (שו"ע ס"ז). אבל **מעין חם** שמימיו ראויים לשתיית כלב נוטלים מהם. (שו"ע ס"ח)

אין ראויים לשתיית כלב

כב. מים **מלוחים** או **סרוחים** או **מרים** שאין הכלב יכול לשתות מהם, פסולים לנטילת ידים, אף שכשרים לטבילה. (שו"ע ס"ט). **ומי הים** שהרתיחו אותם וחזרו להיות ראויים לכלב נוטלים בהם. (מ"ב ס"ק ל"ח). **מי שופכים** שעברו טיהור ראשון, וראויים לבהמה ולא לאדם כשרים לנטילה. (שבה"ל ח"ט רמא).

כג. מים **עכורים** מטיט שנתערב בהם, אם הכלב יכול לשתות מהם כשרים לנטילה ומקוה, ואם לא פסול לשניהם. (שו"ע ס"ט)

דבר שתחילת ברייתו ממים

כד. כל דבר שתחילת ברייתו מן המים כיבחושין אדומים או שומן דג, נוטלין בהם או טובלים בהם והוא שריסקן. (שו"ע ס"י, מ"ב ס"ק מה).